

Blik op de Ardennen

TOERISME BELGISCH LUXEMBURG

BONUS
BOEKEN TE
WINNEN!

.....
BLIKVANGER

Volg de
GIDS!

Het Luxemburgse BOEK

De TABAK van de SEMOIS

“NOËL au THEÂTRE” en
andere feestelijke uitstapjes

ARDENS VAKMANSCHAP

Tekst: Jacques Cornerotte

*“Lezen
is dromen
met de
ogen open”*

Onze geliefde Ardennen zijn al heel lang een vruchtbare voedingsbodem voor schrijvers. Natuurschrijvers die verknocht zijn aan hun streek, dichters, essayisten... allemaal vonden ze inspiratie in hun Ardense omgeving, schetsten ze portretten van onze mensen, vertelden ze oude legendes die ontstonden in die Ardennen die hen zo na aan het hart liggen. Andere schreven essays met een veel ruimere draagwijdte. En natuurlijk is er ook de poëzie, de roman, de novelle. Diversiteit, pluralisme en eclecticisme kenmerken de Luxemburgse literaire productie. Sommige zijn wat in de vergetelheid geraakt, maar andere bekleden een keurplaats en een opkomende generatie zet de eerste en vaak zeer geslaagde stappen in de Belgisch-Luxemburgse boekenwereld. Dit is een klein overzicht, maar ook en vooral een wandeling door boeiende pagina's vol afwisseling.

Bladeren door de ARDENNEN

'Le Service du Livre Luxembourgeois'

*"Het papieren
boek blijft
een plek om te
ademen en te
ontspannen,
een plek die
rust, zuurstof
en welzijn
biedt."*

waar
schrijvers
thuis zijn

We schrijven 1976. Bij de provinciale instelling groeit de idee om schrijvers te promoten die in de provincie Luxemburg geboren werden, wonen of uitgegeven worden. De provincie steunt immers al de productie en verspreiding van andere kunst- en ambachtvormen. De beoefenaars van een kunstambacht hebben al hun eigen verkoopcoöperatieve en tal van evenementen geven Luxemburg meer uitstraling, zowat overal in Wallonië en in Brussel.

Dus buigen enkele auteurs zich over het project, onder voorzitterschap van Georges Bouillon. Onder hen Jean Mergeai, Guy Denis en ook Claude Raucy. Zo wordt de Dienst van het Luxemburgse Boek geboren, die ondergebracht wordt in het Aarlense 'Maison de la Culture'. De SLL, die verbonden is aan de provinciale bibliotheek in Marche-en-Famenne richt de Boutique du Livre op. Het is de eerste blauwdruk van wat in 2011 de boekhandel (Librairie) van de SLL zal worden.

In 1977 zet het team van de dienst al de eerste Veertiendaagse van het Luxemburgse boek op de sporen. De leerkrachten en leerlingen van lagere en middelbare scholen bewust maken van wat in Luxemburg geschreven wordt, dat is het doel van deze 'Quinzaine'. Ze zal elk jaar plaatsvinden tot in 1981. Tegelijk pakt de Dienst uit met een collectie pedagogische dossiers die leerkrachten en leerlingen de mogelijkheid bieden om werken van Luxemburgse schrijvers te ontdekken en te analyseren. In 1983 worden de 'Dossiers L' boven de doopvont gehouden. Ze slaan meteen aan bij het doelpubliek. Voor lesgevers zijn het instrumenten van kwaliteit om de specifieke kenmerken van de Luxemburgse literatuur aan te kaarten en te bestuderen. Het avontuur zal 23 jaar duren! Geregeld stelt de Dienst van het Boek, via zijn site, 'Dossiers L' van toen ter beschikking. Ga een kijkje nemen en u vindt een heuse goudmijn van informatie!

"We zijn op de eerste plaats een dienst van het terrein," stelt Alicia Morette. "De SLL verleent alle mogelijke steun aan het 'kanaal' van het boek, zowel aan auteurs als aan boekhandels, langs uitgevers en distributeurs, natuurlijk. Tegelijk organiseren wij literaire evenementen, huldes aan grote pennenridders uit de provincie, signeersessies, literaire wedstrijden, onder meer via de serie van de 'Célébrations' (letterlijk: vieringen, van het hout, het dorp, de grootvader, ...). Recenter hebben we ons weer op de scholen gericht, met de creatie van de prijs 'Eh dites donc', een uitgeversparcours tijdens het hele schooljaar, met een vijftiental klassen in de provincie ..."

Een pak projecten in het hoofd...

en in dozen

In zowat 40 jaar werd een hele weg afgelegd! De Dossiers L, de DVD's van de twee tv-programma's "Préface et Post-scriptum" en "Livre-toi" in een coproductie met TVLux, de deelname aan tal van evenementen in België, in de rest van Franstalig Europa en zelfs in Québec, ... de SLL speelt duidelijk een hoofdrol in het promoten van de Luxemburgse letteren, tot op de Brusselse Boekenbeurs sinds enkele jaren.

Uiteraard rust de kleine ploeg niet op zijn lauweren, zeker niet nu de veertigste verjaardag van de instelling nadert (2017). *"We hebben talloze projecten"* horen we van Alicia. *"Zo willen we ons nog meer bekend maken hier, alvorens we de grens oversteken. Voor 2016 zullen we rond het*

thema "Arrivé(s) près de chez vous/ moi..." (Bij u/mij in de buurt) werken. Maar meer laat ik niet los! Zoals u zegt, wordt het huis 40 in 2017. En u mag gerust al weten dat we bruisen van de literair-feestelijke ideeën!"

Ga dus even langs de boekhandel aan de Chaussée de l'Ourthe in Marche. De rijke en uitgebreide literaire productie in Belgisch Luxemburg zal u versteld doen staan. Poëzie, romans, nouvelles, meer streekgerichte boeken, strips, mooie boeken, er is echt voor elk wat wils!

En aarzel vooral niet om een kijkje te nemen op de website van de SLL*. Daar vindt u een schat aan informatie en een lijst van alle mogelijke evenementen rond het boek, in de hele provincie en daarbuiten.

Breng een bezoekje aan de Luxemburgse schrijvers en uitgevers op de BRUSSELSE BOEKENBEURS
Tour & Taxis
van 18 tot 22 februari 2016
www.flb.be

Marche-en-Famenne - B1

LA LIBRAIRIE DU SERVICE DU LIVRE LUXEMBOURGEOIS

Bibliothèque provinciale
 Chaussée de l'Ourthe, 74
 B-6900 Marche-en-Famenne
 +32 (0)84 31 34 78
sll@province.luxembourg.be
www.servicedulivre.be

Uitgeven,
een vak,
een passie

*“Elk boek
is een
ontmoeting
en een
verhaal
om te
vertellen.”*

Met hoeveel waren ze in de provincie, deze ambachtelijke uitgevers?

De geschiedenis zal er enkele onthouden, op ietwat subjectieve basis. Zeker niet te vergeten is La Dryade in Virton. Deze kleine uitgeverij wordt al jaren geleid – en hoe – door een man die zijn stempel drukte op generaties leerlingen en kunstenaars: Georges Bouillon. Hij wist feilloos talent te bespeuren en was zelfs een briljant essayschrijver. Hij zou dit jaar honderd geworden zijn. Hij kon rekenen op de drukkerij Michel Frères, zelf ook vele jaren een uitgeverij.

Petitpas in Bomal, zegt u dat iets? In de jaren 1970 gaf Jean Petitpas enkele werken van Marcellin La Garde opnieuw uit (*Le Val de la Salm, Le Val de l'Amblève, Le Val de l'Ourthe*), naast *L'Âme de l'Ardenne* van Louis Wilmet.

Dichter bij ons, maar helaas verdwenen sinds het overlijden van haar bezieler Bernard Charlot, was ook de Uitgeverij Eole in Ortho zeer actief in het huldigen van de Ardennen.

En dan zijn er nog enkele auteurs die het vermelden waard zijn. Willy Lassance, de initiatiefnemer van het

openluchtmuseum Fourneau Saint-Michel, verzamelde bij Eole een reeks versnipperde teksten die in hun tijd in verschillende tijdschriften verschenen. Géry de Pierpont publiceerde er onder meer *La rivière contrariée*, het geromantiseerde maar zeer waarheidsgetrouwe verhaal van de bouw van het Maas-Moezel Kanaal. Het is ook bij Eole dat *La forêt des ombres* van Benjamin Stassen de eerste keer uitgegeven werd.

In de jaren 1980 lanceert Duculot in Gembloux een collectie onder de titel ‘Cahiers d’Ardenne’ om auteurs samen te brengen zoals Arsène Soreil, Jean Mergeai, Jean-Luc Duvivier, Marcel Leroy, Pol Winkin en andere van buiten de provincie.

Vandaag

Ze zijn met een handvol gedreven beroeps die de grootste aandacht besteden aan de kwaliteit en ook het esthetisch uitzicht van elke uitgave. Het boek is een ernstige zaak. Het is een ‘product’ geworden dat gepositioneerd, gepromoot en verkocht moet worden. De grote Parijse uitgevers stippelen communicatiestrategieën uit, die we ons hier niet kunnen voorstellen. Nochtans ...

Voor **Olivier Weyrich**, is uitgeven vooruitlopen, aanvoelen, afgaan op de eigen intuïtie, ideeën en kansen omzetten in successen in de boekhandels. *“Mijn uitgeverslijn is zorgvuldig uitgebouwd rond het thema van het bos. Het bos maakt deel uit van onze cultuur, we zijn er allemaal in groot geworden. Voor mij is er geen geheim, het succes is te danken aan mijn geduldige opbouw van een catalogus met nichecollecties.”*

Jean Henrotin en zijn echtgenote hebben, bijna tegen wil en dank, de uitgeverij Memor overgenomen die opgericht werd door André-Marcel Adamek. *"We waren nooit van plan om uitgevers te worden"* beklemtoont Jean. *"Natuurlijk kende ik de uitgeverswereld, want in die tijd leidde ik Impribeau. Maar Adamek wou zo graag zijn baby redden - hij had toen zware gezondheidsproblemen - dat we gezwicht zijn. In een eerste fase werd Memor omgedoopt tot Memory, maar zette wel de uitgeverslijn voort die de stichter had ingezet. Vandaag geven wij voorrang aan Belgische auteurs en vooral als ze Luxemburger zijn. Een leescomité bepaalt onze keuzes, maar meestal kennen ze de auteur in kwestie niet of amper. De leden hebben verschillende achtergronden, maar bieden, volgens ons althans, goede waarborgen in verband met de beslissing om een manuscript al dan niet uit te geven. Natuurlijk wordt er soms nogal wat af gediscussieerd ..."*

In eigen beheer of voor rekening van een uitgever?

Bij de Service du Livre zijn tal van werken te vinden die op kosten van hun auteurs worden uitgegeven.

Het is een tweesnijdend zwaard voor de auteur. Als hij overtuigd is van de kwaliteit van zijn werk, zal hij er zeker een aantal van kunnen verkopen. Dat zal wel beperkt blijven, maar hij zal zichzelf in ieder geval plezier gedaan hebben en tegelijk zijn lezers een

extra stukje van zijn eigen ziel hebben gegeven. De mate van verspreiding zal afhangen van de energie die onze auteur er wil in steken. *"En daar vertelt Alicia Morette, "treden wij op, omdat wij de werken die de auteurs ons willen toevertrouwen op ruimere schaal verspreiden, via beurzen bijvoorbeeld, zoals de internationale boekenbeurs van Brussel."*

Die auteur die zijn werk door een uitgever laat publiceren, heeft meer zekerheid. Het is ten slotte de uitgever die het risico neemt als hij het werk op de markt brengt.

Olivier Weyrich: *"Eerst moet u weten dat het jaarbudget voor de productie van boeken beperkt is. En dat betekent dus keuzes maken op basis van beperkingen. Ze kunnen ingegeven worden door de catalogus en zijn collecties. Maar ook door een kans om te beantwoorden aan de hoge verwachtingen van het publiek. Een uitgever die zijn lezers kent, moet weten wat zijn publiek zoekt. Hun voorkeuren sturen vaak de keuzes van de uitgever. Ik ben altijd verbaasd als ik zie hoeveel projecten mij worden voorgelegd die niet passen in onze catalogus. Te veel auteurs van manuscripten zijn nogal onbeholpen en spreken de uitgevers aan zonder nadenken, zonder goed te weten wat wij uitgeven."*

De verspreiding ...

Olivier Weyrich: *"België is als confetti en staat weinig open voor de ontwikkeling van uitgevershuizen. De markt is erg krap, is beperkt door de taalgrenzen en wordt gekannibaliseerd door de Franse uitgevers, die een veel uitgebreider actieveld hebben."*

Jean Henrotin: *"Voor de verspreiding werken wij met een Brusselse distributeur. Hij doet wat hij kan, maar moet ons in enkele minuten in heel Wallonië verdedigen - wij verdrinken tussen zoveel andere publicaties - en zonder onze boeken echt te kennen. Het is en blijft een gok."*

"Het netwerk van boekhandels valt uit elkaar, dat maakt me ongerust," voegt Olivier Weyrich toe. *"Het wordt echt zorgwekkend. Er is weinig voorhanden om ze te helpen. En ik denk niet dat de grote namen die boeken verkopen op het web dezelfde beweegredenen hebben als deze die onze boekhandels hebben gestimuleerd. Het zijn winstmachines die naar een monopolie streven. Als ze de bovenhand halen, zullen wij de kwaliteitsrelatie die we met de boeken hebben, verliezen. Dat snufje magie zal verdwijnen."*

Demdel Editions (Aarlen)
www.demdel-editions.com

Editions Memory (Tenneville)
www.memory-press.be

Editions de la Salm (Gouvy)
www.edisalm.com

Traces de vie (Tellin)
www.traces-de-vie.net

**Traversées –
La Croisée des Chemins** (Virton)
https://traversees.wordpress.com

Weyrich édition (Neufchâteau)
www.weyrich-edition.be

Denk aan uw eindejaars- geschenken

Een originele aanpak

Naast Memory en Weyrich zijn er nog andere huizen, die discreter zijn maar zeker niet moeten onderdoen voor hun collega's. Zo hanteert Annemarie Trekker in Tellin al een aantal jaren een zeer originele aanpak die rond mensen draait.

In 2004 wordt de vereniging 'Traces de Vie' boven de doopvont gehouden. Haar doel? Werken aan het levensverhaal. Met zoekwerk, animatie en schrijfworkshops die ze aanstuurt, ondersteunt Annemarie Trekker de creatie van levensverhalen, richt ze de schijnwerpers op episodes in het collectieve of individuele leven. Zij en de deelnemers aan haar workshops willen zich hun levensverhaal eigen maken en het uitbouwen tot een heuse biografie met alle bijhorende aspecten en recepten. Helemaal in zijn eigen verhaal stappen door het neer te schrijven, is een boeiende onderneming voor mensen die niet noodzakelijk de bagage of de zin hebben om (zichzelf) te vertellen, om een

spoor na te laten en zo ook het verloop te begrijpen van een leven dat op het eerste gezicht alledaags of eenvoudig lijkt.

Traces de Vie is ook een uitgeverij. Met de titels die jaar na jaar de catalogus uitbreiden, wordt duidelijker en duidelijker wat elke auteur wil bereiken als hij of zij de tanden zet in het eigen levensverhaal en het verankert in een tastbaar project, een heus 'spoor' van een – of meer – levens. (Her)bekijk dus de uitzending die TVLux wijdde aan de vereniging van Annemarie Trekker voor haar tiende verjaardag.

Nog een catalogus die zich (te) discreet uitbreidt sinds de oprichting van het huis, is te vinden bij de uitgeverij Demdel. De kleine uitgeverij is gevestigd in Aarlen en biedt tal van titels aan, zowel op het gebied van literatuur als van opvoeding of welzijn, via strips, kinderboeken en onderwijs.

Met de eindejaarsfeesten is ook weer de tijd van de uitstappen aangebroken. Een kleine greep uit wat u kan vinden in uw favoriete boekhandel.

Bij **MEMORY** is het programma goed gevuld:

- **Confidences d'une chaussette**, Roland Lambot vertelt ons over het leven van een dorp in de Semois-vallei in de jaren '50...door de 'ogen' van een sok. En natuurlijk komt hier ook de tabaksteelt aan bod. Een mooi en vertederend levensverhaal.
- **Moments dérobés**, Georges Jacquemin knoopt weer aan bij een genre dat hem na aan het hart ligt: de novelle. Een bundel vol vleugjes realisme, humor, aparte invalshoeken met een snuifje surrealisme en dan weer weemoed.
- **Au paradis, rien ne va plus !** Opgelet, deze roman van Laurence Hesse moet met een flink humoristisch korreltje zout genomen worden. Maar hij bukt in ieder geval van vondsten, de ene al origineler dan de andere.

In Gouvy specialiseerde Edisalm zich in de werken die aan huisdieren en hun opvoeding gewijd zijn. De collectie 'Oasis vert-bleu' wijdde zich aan de aanleg van milieuvriendelijke zwembaden, watertuinen en de kennis van planten en planttechnieken uit Japan.

En tot slot vinden we in Virton 'Traversées' een poëzietijdschrift dat in 2014 zijn twintigste verjaardag vierde. In zijn meer dan 70 nummers gaf het tijdschrift het woord aan enkele honderden dichters, essayisten en prozaschrijvers uit alle Franstalige regio's. **Patrice Breno**, de directeur van het tijdschrift, beklemtoont de kwaliteit van de ontmoetingen, het genoeg om met andere auteurs uit de hele wereld van gedachten te wisselen. En natuurlijk zijn er ook de talrijke aanwezigheden op poëziebeurzen. Traversées publiceert

geregeld buitenlandse teksten uit niet-Franssprekende gebieden, zoals Zuid-Amerika, de Verenigde Staten, Japan, Oost-Europese landen. De kans om zeer doortimmerde 'vertaalkwerk-dossiers' samen te stellen.

Begin 2015 richtte Traversées een eigen uitgeverij op: 'La Croisée des Chemins'. Deze publiceerde dit jaar twee eerste werken. Het eerste is *Auteurs autours*, een reeks van bio-bibliografische portretten die te danken zijn aan de fijne en zo intelligente en gevoelige pen van Paul Mathieu. "Ze stelen stuk voor stuk je hart" benadrukt de auteur, "en zijn

de neerslag van mijn lectuur en mijn ontmoetingen gedurende vele jaren." Het tweede is *Le Guetteur de matins*. Het gaat om een bundel nouvelles met zwart-witfoto's en is een samenwerking tussen Anne Léger en Jacques Cornerotte.

In 2016 zal de kleine uitgeverij uit Virton een poëziebundel van Xavier Bordes aanbieden, een reeks leesnotities en ontmoetingen van Nadine Doyen en, misschien, een bundel poetische teksten van Paul Mathieu die geïnspireerd zijn op de doeken van Blandy Mathieu.

Blog **Blik op de Ardennen**
BONUS **6 boeken**
TE WINNEN!

GA NAAR

<http://blik-ardennen.luxembourg-belge.be>

WEYRICH, die trouw blijft aan haar uitgeversbeleid, heeft ook enkele mooie verrassingen voor ons in petto:

- **Le jardin extraordinaire - 50 ans**, een werk over het cultprogramma van de RTBF, geschreven door Claudine Brasseur.
- **Pour l'amour d'un renard**, foto's van Franco Limosani, die meer dan tien jaar werkte aan het onderwerp, uitgewerkt door de poëtische pen van Maryse Habran.
- Yves Bauduin komt terug met een nieuw opus van de eerste uitgave van *Semois sauvage*, die in 2010 verscheen en met nieuwe beelden verrijkt werd, met fijngevoelige teksten van kenner Dominique Billion als kers op de taart.
- **Cheval de travail - Trait contemporain**. Jean-Pierre Ruelle en Marc Vandermeir tonen ons, voor zover nodig, hoe sterk het trekpaard aanwezig is op allerlei gebieden: van het uitsleepwerk tot de wijnbouw, langs het onderhoud van de groene ruimtes. Bemoedigend en prachtig!

